

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Марія Монтессорі: «Дітей вчить те, що їх оточує»

*До 150-річчя з дня народження
Марії Монтессорі*

ТЕРНОПІЛЬ
2020

УДК 01(072) : 37

M25

Марія Монтессорі: «Дітей вчить те, що їх оточує» : метод.-бібліогр. матеріал / Терноп. обл. б-ка для дітей, наук.-метод. від., інформ.-бібліогр. від.; уклад. Н. З. Тимчук, Г. В. Ракоча. – Тернопіль, 2020. – 23 с.

Дане видання присвячене 150-ій річниці від дня народження відомої педагогині Марії Монтессорі. Зібрані цікаві факти з її життя, корисні поради для батьків і, найголовніше, висвітлено – що ж являє собою методика Монтессорі та її застосування в роботі Тернопільської обласної бібліотеки для дітей.

Підготували:

Н. З. Тимчук,

Г. В. Ракоча

Відповідальна за випуск:

Н. С. Новіцька

Комп'ютерний дизайн:

В. І. Чайковський

ВІД УКЛАДАЧІВ

«Роки дитинства – це перш за все виховання серця. Виховання – це не поєднання заходів і прийомів, а мудре спілкування дорослого з живою душею дитини».

В. Сухомлинський, відомий педагог.

31 серпня 2020 року виповнюється 150 років з дня народження видатної італійської педагогині, лікарки і філософині, авторки педагогічної системи, заснованої на ідеї вільного виховання дитини – Марії Монтессорі. В 1896 році вона отримала диплом лікаря і стала однією з перших в Італії жінок-лікарів. Пізніше вона очолила інститут, в якому вивчалися проблеми дітей з розумовими патологіями, працюючи в якому показала, що проблема цих дітей є не стільки медичною, скільки освітньою проблемою. Незалежні екзаменатори встановили, що підопічні Марії Монтессорі, що навчалися за її методиками, перевершують здорових дітей в навичках письма, рахунку і читання. Це говорило наскільки неефективно побудоване традиційне навчання здорових дітей. Результатом цього усвідомлення стало бажання Марії Монтессорі почати працювати зі здоровими дітьми і розробляти власну навчальну методику.

Перша «школа Монтессорі» була відкрита 6 січня 1907 року в Римі. Методи, засновані на досвіді роботи в цій школі, були згодом успішно розвинені і залишаються популярними в багатьох країнах світу.

ЩО Ж ЯВЛЯЄ СОБОЮ ПЕДАГОГІКА МОНТЕССОРІ?

В основі цього методу лежить кілька правил: по-перше, головне у вихованні – це свобода дитини у всіх аспектах її зростання. Малюк має розуміти, що йому довіряють, тому дають можливість вибору, і також можливість робити власні помилки та самостійно їх виправляти. Саме він обирає, що і коли вивчати, як діяти у тій чи іншій ситуації, як впоратись із проблемою тощо.

По-друге, кожна дитина повинна бути самостійною. Роль батьків тут зводиться до можливості лише підштовхнути малюка в правильному напрямку. При цьому, батьки не можуть критикувати дитину, порівнювати з іншими дітьми чи карати. Вони мають бути терплячими, адже час летить надто швидко, й ось-ось маляті доведеться самостійно йти у дорослий світ, і він повинен бути готовим до цього.

По-третє, будь-яке навчання має бути підлаштованим під індивідуальні потреби та можливості дитини, адже кожна дитина особлива і потребує особливого підходу. Тут же методика Монтессорі спрямована на розвиток індивідуальних талантів дитини.

Окрім цих характеристик, такий спосіб виховання та розвитку передбачає кілька різновидів занять з дитиною.

Перша група – так звані навички практичного життя. Цим поняттям Монтессорі означувала базове вміння дитини подбати про себе, оточуючих та середовище, у якому живе. Так, на заняттях діти

вчаться одягатися, прибирати та доглядати за одягом, користуватися побутовими приладами, готувати просту їжу тощо. Тож дитина уже з раннього віку розуміє, що є самостійною, відповідальною та самодостатньою, відповідно росте із високою самооцінкою та впевненістю у собі. Окрім того, під час таких занять розвиваються практично усі функції та фізіологічно-розумові системи: дрібна моторика, логічне мислення, мовлення, опорно-рухова система, координація рухів тощо.

Друга група вправ відповідно до методики Монтесорі спрямована на розвиток сенсорного сприйняття дитини (зір, слух, нюх, смак, дотик). За допомогою найрізноманітніших предметів, будь то дзвоники, м'які іграшки, смакові або запахові коробочки, пазли, тканини чи якісь крупи, дітки вчаться відрізняти форми, розміри, текстури, запахи, смаки, температуру і т. д.

Ще одна група занять – математична. Спершу дитині пояснюють поняття кількості, а далі, залучаючи максимальний арсенал наочних прикладів, показують, як це поняття кількості відображається у цифрах. Після того, як основа буде закладена, поступово розвивають й наступні базові математичні знання, будують логіку мислення. Важливо в процесі навчання залучати якомога більше цікавих для дитини предметів – це може будь-що, що можна прив'язати до математики – яблука, кубики, цукерки, шнурочки, картинки, барвисті обгортки, іграшки тощо. Так у підсвідомості дитини процес навчання асоціюватиметься із чимось цікавим та приємним.

Далі – група вправ, спрямована на розвиток навичок читання та письма. Методика Монтесорі не передбачає «зазубрення» алфавіту. Її принципи базуються на порівнянні почутого та побаченого, на постійному повторенні букв/слів. Також розвиток мовлення відбувається за рахунок регулярного читання вголос та усного мовлення.

І останнє – зона природничого виховання. Ця група вправ має на меті вести дитину у світ природи, біології, астрономії, географії, історії. Основа таких занять – спостереження. Діти не лише вчать історію та теорію із цих галузей, але й самі вчаться, для прикладу, класифікувати тварин, складають пазли із зображенням рослин, слухають народні легенди та пісні окремих народів, переглядають відео про ареал того чи іншого регіону, малюють будову земної кори та інше.

Врешті, головне у вихованні за будь-якою методикою – любов та підтримка батьків.

Обласна бібліотека для дітей, працюючи з малюками, дотримується основних принципів виховання: особливого підходу до кожної дитини, розвитку її самостійності при повному збереженні свободи. А це основні принципи методики Марії Монтесорі, які були застосовані в проєкті «Бібліомістечко». Для втілення основних засад монтесорівської педагогіки бібліотекарі використовували різні форми дитячих ігор: дидактичні, розвиваючі, рухливі, сюжетно-рольові. Для зручності їх проводили у спеціально обладнаних ігрових зонах: «Квартал розумників», «Ігровий майдан», «Буд-майданчик», «Інтернет куточок» та «Казковий двір».

У «**Кварталі розумників**» для дітей проводилися заходи з циклу розвиваючих ігор за методикою Марії Монтессорі – «Пересипання круп», «Малювання на манці», «Сортування круп», «Знайди іграшку в крупі», оскільки у цьому віці дуже важливо стимулювати роботу пальчиків.

На «**Будмайданчику**» наймолодші відвідувачі будували будинки з конструкторів та кубиків, складали піраміди. Ці ігри збагачують сенсорний досвід дитини. У майстерні «**Умілі ручки**» діти виготовляли аплікації. Займаючись аплікацією, малята вчилися розрізняти кольори та фігури, бути акуратними, уважними, точними. Такі заняття допомагають розвивати художнє мислення, наполегливість та дрібну моторику рухів.

І сьогодні ми з радістю продовжуємо займатися з дітками «Бібліокіндерами» (1–3 роки) за методом Марії Монтессорі вже в рамках іншого проєкту «Від малюка до школяра».

ДОБІРКА ІГОР

Гра «Малюємо казку»

Героїв улюбленої казочки «Колобок» зіграли наші маленькі користувачі, які завітали на заняття із сипучої анімації «Малюємо казку на піску». Малеча була в захопленні від нового цікавого заняття, а тому й «пісочна казочка» вдалася на славу.

Гра «Нагодуй колобка»

Він від баби втік і від діда втік... Втоmlений та голодний після довгих мандрів, улюбленець дiтвори Колобок, «прикотився» і до нашої бiблiотеки. Нагодувати рум'яного пустуна зголосились маленькi «Бiблiокiндери». Набравши повнi долоньки крупи, дiти «пригостили» Колобка квасолькою, гречкою та кукурудзою, а заодно промасажували зернятами ручки та пальчики. Допитливi малюки також пригадали й iнших персонажiв казки «Колобок», а на завершення ще й порозминались пiд веселу музику.

Гра «ЇСТIВНЕ НАМИСТО»

Незвичайнi прикраси виготовили читайлики вiддiлу, якi взяли участь у грi «Майструємо намисто». Бусинки для диво-бiжутерiї юнi винахiдники зробили iз рiзнобарвних коктейльних паличок, розрiзавши їх на маленькi шматочки.

Гра «БАСЕЙН ДЛЯ ПАЛЬЧИКIВ»

«Хто шукає, той завжди знайде» – саме за таким принципом дiяли маленькi учасники розвиваючої гри «Басейн

для пальчиків». У строкатій суміші із пшеничних, кукурудзяних, гречаних круп «заховались» маленькі іграшки. Дістаючи забавки, малюки одночасно масажували долоньки і раділи кожній новій знахідці.

ГРА «ЧАРІВНЕ СИТО»

Перед учасниками гри «Чарівне сито» було розставлено великі посудини, у яких знаходився пісок і маленькі різнокольорові бусинки. Із допомогою невеличких ситечок, дітки пересіювали суміш таким чином, щоби у піску не залишилось жодної бусинки.

ГРА «ВИЛОВИМО З ВОДИ»

Ні для кого не секрет, що улюбленим хобі багатьох людей є риболовля. Цю традицію перейняли і наймолодші мешканці міста, завітавши до бібліотеки на гру «Вилavimo з води». «Озброївшись» невеличкими ситечками, малюки вправно діставали із води яскраві фігурки, щиро радіючи кожній новій знахідці.

«ІГРИ ЗІ ШНУРКАМИ»

Звичайне шнурування сприяє розвитку уваги, логічного мислення і навіть готує руки до письма. «Ігри зі шнурками» – учасниками

веселої гри під такою назвою стали наймолодші читачі нашої книгозбірні. Під пильним оком матусь та бібліотекарів малюки робили свої перші спроби зашнурувати черевички, а також, як уміли, допомагали та підтримували одне одного у цій нелегкій справі.

МАЛЮВАННЯ КРУПАМИ «ВЕДМЕДИК-НЕВАЛЯЙКО»

Учасники творчого заняття малювання крупами «Ведмедик-неваляйко» робили аплікацію з манної крупи у вигляді милого пухкенького ведмедика.

Ці та інші ігри для раннього розвитку за методикою відомого італійського педагога Марії Монтесорі розвивають в дітях самостійність і відповідальність, а також готують м'язи рук до письма. Але головне, що всі заняття орієнтовані на інтереси дитини. Батькам залишається лише спостерігати за зміною цих захоплень у дітей і вчасно розпізнати готовність до подальших етапів розвитку.

Головне в методиці Монтесорі – це самостійна робота, яка не передбачає примусу і нав'язування якихось дій. Важливо проявляти терпіння і давати дитині достатньо часу, щоб самій зрозуміти, як працює той чи інший предмет, посібник або іграшка. Завдання батьків – стежити за її роботою і підштовхувати до правильного рішення, але нічого не робити за неї.

19 ЗАПОВІДЕЙ МАРІЇ МОНТЕССОРІ ДЛЯ БАТЬКІВ, які варто перечитувати хоча б раз на рік:

1. Дітей вчить те, що їх оточує.
2. Якщо дитину часто критикують – вона вчиться засуджувати.
3. Якщо дитину часто хвалять – вона вчиться оцінювати.
4. Якщо дитині демонструють ворожість – вона вчиться битися.
5. Якщо з дитиною чесні – вона вчиться справедливості.
6. Якщо дитину часто висміюють – вона вчиться бути боязкою.
7. Якщо дитина живе з почуттям безпеки – вона вчиться вірити.
8. Якщо дитину часто ганьблять – вона вчиться відчувати себе винною.

9. Якщо дитину часто схвалюють – вона вчиться добре до себе ставитися.
10. Якщо до дитини часто бувають поблажливі – вона вчиться бути терплячою.
11. Якщо дитину часто підбадьорюють – вона набуває впевненість у собі.
12. Якщо дитина живе в атмосфері дружби і відчуває себе необхідною – вона вчиться знаходити в цьому світі любов.
13. Не кажіть погано про дитину – ні при ній, ні без неї.
14. Концентруйтеся на розвитку хорошого в дитині, так що в підсумку поганому не залишатиметься місця.
15. Завжди прислухайтеся і відповідайте дитині, яка звертається до вас.
16. Поважайте дитину, яка зробила помилку і зможе зараз або трохи пізніше виправити її.
17. Будьте готові допомогти дитині, яка знаходиться в пошуку і бути непомітними для тієї дитини, яка вже все знайшла.
18. Допомагайте дитині освоювати неосвоєне раніше. Робіть це, наповнюючи навколишній світ турботою, стриманістю, тишею і любов'ю.
19. У поводженні з дитиною завжди дотримуйтеся кращих манер – пропонуйте їй краще, що є у вас самих.

ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО МАРІЮ МОНТЕССОРІ:

- * Марія Монтессорі тричі (у 1949, 1950 і 1951 роках) була висунута на Нобелівську премію миру.
- * Відповідно до системи Монтессорі вчилися Білл Клінтон, Франсуа Міттеран, творці пошукової системи Google Ларрі Пейдж і Сергій Брін.
- * Монтессорі-педагогами були Тетяна Сухотина-Толстая (улюблена дочка Льва Толстого) і принцеса Діана.
- * До введення в Італії євро портрет М. Монтессорі прикрашав грошову купюру в 1000 лір.

- * Також на її честь випущені поштові марки.

- * За заслуги на педагогічних теренах у Голландії, де прожила свої останні роки Марія, їй встановили пам'ятник.

Але головний пам'ятник їй – школи Монтессорі, котрі успішно працюють, і їх кількість продовжує зростати на всій планеті.

* У Фінляндії, Нідерландах і США дитячі Монтессорі-садки та школи входять до складу основного державного реєстру офіційних навчальних закладів.

* Марія Монтессорі, яка була автором 25 книг про виховання дитини, популярність яких не поступалася популярним виданням доктора Спока, в юності пручалася намірам своїх батьків зробити з неї вчительку.

* У США закінчення школи Монтессорі є важливим додатковим фактором при прийомі на роботу.

* У 1913 році, відвідавши Штати, Марія Монтессорі зачарувала своєю новою системою всіх прогресивних американців: від винахідників Томаса Едісона і Олександра Грема Белла до дочки чинного президента Вільсона.

* Найбільша школа в світі, занесена в Книгу рекордів

Гіннеса – Міська Монтессорі-школа в Індії. На момент реєстрації рекорду в 1999 році в ній навчалося 22 612 дітей, а зараз вихованців вже більше 45 000!

* З вересня 1992 року гуманістичну педагогіку Марії Монтессорі почала відроджувати перша в незалежній Україні Київська школа Монтессорі. Цей унікальний навчальний заклад реалізовує можливість безперервної освіти дітей віком від 2 до 10 років.

РАДИМО ПРОЧИТАТИ:

Генденштейн, Л. Е.

Домашня школа Монтесорі : [оригінальна казка, вправи, ігри] / Л. Е. Генденштейн, О. Л. Мадишева. – Харків : Торсінг плюс, 2006. – 19 с. – (Для малят-маляток).

Малишко, М. В.

Монтесорі – ключ до світу : метод. посібник для працівників дошк. закладів, вчителів почат. класів / М. В. Малишко. – Тернопіль : Мальва ОСО, 1998. – 47 с.

15 порад для батьків від Марії Монтесорі // Дошк. виховання. – 2020. – № 5. – С. 32. – (Пам'ятка).

Заповіді Марії Монтесорі для батьків // Вих. робота в школі. – 2019. – № 11. – С. 31. – (Батьківська педагогіка).

Решетняк, О.

Доматематична підготовка малюків : Монтесорі-підхід / О. Решетняк // Дошк. виховання. – 2017. – № 12. – С. 10–12.

Андрющенко, О.

Уроки самостійності: формування навичок практичного життя за методикою М. Монтесорі / О. Андрющенко, Л. Рудень // Дошк. виховання – 2017. – № 10. – С. 23–25.

Грядовкіна, Ж.

Через дію до пізнання : Монтессорі-підхід до організації предметно-маніпулятивної діяльності малюків / Ж. Грядовкіна, О. Решетняк // Дошк. виховання. – 2016. – № 1. – С. 15–19. – (Ранній вік).

Заводяна, Н.

Яскраві зустрічі з краплинками води : муз.-терапевтичне заняття з використанням елементів педагогіки М. Монтессорі / Н. Заводяна // Муз. керівник. – 2015. – № 10. – С. 25–29.

19 заповідей Монтесорі : батьки мали б перечитувати їх хоча б раз на рік // Свобода. – 2015. – 8 лип. – С. 10.

Грядовкіна, Ж.

Адаптація малюків і батьків до дитячого садка : досвід Монтессорі-педагогів / Ж. Грядовкіна // Палітра педагога. – 2015. – № 5. – С. 10–13.

Зубрій, І.

І чужого навчаємось, і свого не цураємось... : українські традиції в Монтессорі-середовищі / І. Зубрій // Дошк. виховання. – 2014. – № 11. – С. 18–19.

Бова, І.

Домашня школа Монтессорі : казка з вправами для дітей ран. та мол. дошк. віку / І. Бова // Дит. садок. – 2014. – № 19 (жовт.). – С. 20–26.

Монтессорі-педагогіка – відповідь на виклики часу : [добірка матеріалів] // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 2–36.

Андрусич, Н.

Система Монтессорі нині актуальна : [вступна стаття до теми номера «Монтессорі-педагогіка – відповідь на виклики часу»] / Н. Андрусич // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – Обклад.

Вакуленко, Т.

Як стати Монтессорі-педагогом в Україні? / Т. Вакуленко // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 35–36 : іл. – (Управління і метод. служба).

Грядовкіна, Ж.

Життєва практика для малюка / Ж. Грядовкіна // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 26–29 : іл. – (Ранній вік. Трудове виховання).

Жебровський, Б.

Найсучасніша класика : [про модель школи Монтессорі] / Б. Жебровський // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 2–5 : іл. – (Педагогіка у світі).

Лебедева, І.

Їздить, плаває, літає : тоддлер-коло : Монтессорі-урок для дітей 2,5–3 років / І. Лебедева // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 30–31 : іл. – (Інтегров. освіта. Ранній вік).

Михальчук, Т.

Як відрізнити справжню Монтессорі-групу від несправжньої : пам'ятка для батьків та педагогів /

Т. Михальчук // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 34 : іл. – (Батьківська сторінка).

Надворна, О.

Розвиток мовлення в системі Монтесорі / О. Надворна // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 16–19 : іл. – (Розвиток мовлення).

Науменко, О.

Монтесорі-підхід до математики / О. Науменко, А. Найда // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 12–15 : – (Математика).

Немірова, О.

Уроки співжиття: соціалізація дітей у Монтесорі-групах / О. Немірова, А. Кіндзерська // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 20–22 : іл. – (Моральне виховання).

Прибильська, Н.

Сенсорне виховання в педагогіці Монтесорі / Н. Прибильська, Н. Проценко // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 9–11 : іл. – (Сенсорний розвиток).

Пряженцева, Т.

Монтесорі-заклад: досвід організації / Т. Пряженцева // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 6–8 : іл. – (Педагогічна лабораторія).

Пугачова, Н.

Дитина і Всесвіт: космічне виховання за Монтесорі / Н. Пугачова // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 23–25 : іл. – (Дитина і світ. Природа Космосу).

Тіханіна, Т.

Успіх у взаємодії / Т. Тіханіна // Дошк. виховання. – 2014. – № 8. – С. 32–33 іл. – (Робота з родиною).

Монтессорі-педагогіка: погляди, досвід // Дит. садок. – 2013. – № 8 (лют.). – (Фантазії вихователя).

Бобрівець, М.

Ключ Монтессорі – до дитячої душі : [нетрадиційна методика виховання дітей] / М. Бобрівець // Вільне життя плюс. – 2009. – 4 груд. – С. 5.

Фаусек, Ю.

Практика детского сада Монтессори / Ю. Фаусек // Дит. садок. – 2007. – Чис.11 (берез.). – С. 1–24.

Мостепанюк, В.

В гості Киця завітала : сенсорне виховання за методикою М. Монтессорі / В. Моспанюк, А. Ларченко // Розкажіть онуку. – 2005. – № 22–23 (жовт.). – С. 50.

ВЕБЛОГРАФІЯ

Методика виховання Монтессорі. Основи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://starylev.com.ua/club/article/metodyka-vyhovannya-montessori-osnovy>.

Методика Марії Монтессорі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://doshkolenok.kiev.ua/metodiki-razvitija-rebenka/279-metodyka-marii-montessori.html>.

Методика Монтессорі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://learning.ua/blog/201704/metodyka-montessori/>.

Методика раннього розвитку Марії Монтессорі – що це? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vemakids.com.ua/ua/metodyka-montessori>.

Технологія саморозвитку (М. Монтессорі) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakinppo.org.ua/onlajndovidnik-klasnogo-kerivnika/vihovni-tehnologii-ta-formi-roboti/1255-tehnologija-samorozvitku-m-montessori>.

Марія Монтессорі, методика раннього розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://woodentoys.com.ua/ua/montessori>.

Школа Марії Монтессорі: система з особливостями [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://firststep.com.ua/article/skola-marii-montessori-sistema-z-osoblivostami>.

Виховуємо дитину за методикою Монтессорі вдома [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.magneticone.org/vihovuyemo-ditinu-za-metodikoyu-montessori-vdoma/>.

19 Заповідей Марії Монтессорі – найбільшого педагога в історії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uamodna.com/articles/19-zapovidey-mariyi-montessori-naubilshogo-pedagoga-v-istoriyi/>.

Методика Марії Монтессорі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doshkilnyk.in.ua/metodyka-mariji-montessori/>.

Методика Марії Монтессорі :допомагаємо дитині розвиватися самій [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://afk.ua/ua/blog/metodika-marii-montessori-pomogaem-rebenku-razvivatsya-samomu>.

«Що таке методика Марії Монтессорі?» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://vseosvita.ua/library/so-take-metodika-marii-montessori-239199.html>.

Методика раннього розвитку дітей Марії Монтессорі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://osvita.uz.ua/metodyka-rannogo-rozvytku-ditej-mariyi-montessori/>.

Метод Марії Монтессорі для дошкільнят (частина 1) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://childdevelop.com.ua/articles/develop/239/>.

Метод Марії Монтессорі для дошкільнят (частина 2) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://childdevelop.com.ua/articles/develop/240/>.

Дослідження на тему: «Марія Монтессорі та її методика» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/doslidzenna-na-temu-maria-montessori-ta-ii-metodika-23179.html>.

У чому полягає метод Марії Монтессорі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://umkastudio.com.ua/u-chomu-polyagaie-metod-mariyi-montessori>.

Зміст

1. Від укладача.....	3
2. Що являє собою педагогіка Монтессорі?....	4
3. Добірка ігор.....	7
4. 19 заповідей Марії Монтессорі.....	11
5. Цікаві факти про Марію Монтессорі.....	13
6. Радимо прочитати.....	15
7. Вебліографія.....	20

Тернопільська обласна бібліотека для дітей

м. Тернопіль

вул. Коперника, 17

Тел.: (0352) 23 59 47

(096) 096 79 92

E-mail: chbibl@ukr.net

Сайт: odb.te.ua

[Facebook.com/odbteua](https://www.facebook.com/odbteua)

[@ternoteka](#)